

INHOUD

I ONTSNAPPINGEN UIT HET MOEDERLAND

- HOOFDSTUK EEN De dommekracht 11
HOOFDSTUK TWEE Een ketting van schoenen 30
HOOFDSTUK DRIE Smeltend ijs 53

II DE DUELLISTEN

- HOOFDSTUK VIER Achter het witte doek 71
HOOFDSTUK VIJF Het verkeerde wonder 88
HOOFDSTUK ZES Erekwesities 112

III SCHAAMTE, GOED NIEUWS EN DE MAAGD

- HOOFDSTUK ZEVEN Blozen 143
HOOFDSTUK ACHT De Schone en het Beest 183

IV IN DE VIJFTIENDE EEUW

- HOOFDSTUK NEGEN Alexander de Grote 221
HOOFDSTUK TIEN De gesluisde vrouw 247
HOOFDSTUK ELF Monoloog van een gehangene 277
HOOFDSTUK TWAALF Stabiliteit 301

V DAG DES OORDEELS 331

- Dankwoord 359
Verklarende woordenlijst 361
Verantwoording van de vertalers 364

DE DOMMEKRACHT

In het afgelegen grensstadje Q., dat vanuit de lucht nog het meest op een onevenwichtige halter lijkt, woonden eens drie liefvallige en liefhebbende zusters. Hun namen – maar hun echte namen werden nooit gebruikt, evenmin als het mooie porselein, dat na de avond van hun gemeenschappelijke tragedie werd weggeborgen in een kast waarvan ze uiteindelijk het bestaan vergaten, zodat het grote duizenddelige servies uit de Gardner porseleinfabriek in tsaristisch Rusland een familielegende werd waar ze bijna niet meer in geloofden – de drie gezusters, zou ik zonder verdere omhaal moeten zeggen, droegen de familienaam Shakil en stonden alom bekend als (in aflopende volgorde van leeftijd) Chhunni, Munnee en Bunny.

En op een dag ging hun vader dood.

De oude heer Shakil, op het moment van zijn overlijden al achttien jaar weduwnaar, had zich aangewend de stad waarin hij woonde aan te duiden als 'een hellepoel'. Tijdens zijn laatste delirium hield hij een eindeloze en grotendeels onbegrijpelijke monoloog vol troebele omzwervingen waarin het huispersoneel lange passages opving met woeste obsceniteiten, vloeken en bezweringen die de lucht rond zijn bed hevig deden kolken. In deze slotrede reciteerde de verbitterde oude kluisenaar zijn levenslange haat jegens zijn geboortestad, riep hij nu eens demonen op om de warboel van lage, muisgrijze, 'hotsende botsende' bouwsels rond de bazaar te verwoesten, en sloopte hij dan weer met zijn van dood doordrenkte woorden de koele, witgekalkte zelfvoldaanheid van het Cantonment-district. Dat waren de twee bollen van de haltervormige stad: de oude stad en het Cantt, de

eerste bewoond door de oorspronkelijke, gekoloniseerde bevolking en de tweede door de buitenlandse kolonistors, de *Angrez*, de Engelse sahibs. De oude Shakil verfoeide beide werelden en had zich jaren opgesloten achter de muren van zijn enorme fort van een huis, dat alleen uitzicht bood op een putdiepe, lichtloze binnenplaats. Het huis stond naast een open esplanade en op gelijke afstand van de bazaar en het Cantt. Door een van de weinige ramen die naar de buitenkant gericht waren, kon de heer Shakil vanaf zijn sterfbed de koepel van een groot palladiaans hotel zien dat als een luchtspiegeling uit die onverdraaglijke straten van het Cantonment oprees en waarin dingen te vinden waren als gouden kwispedoors en tamme slingeraapjes met piccolopet en een uniform vol koperen knopen, en een volledig orkest dat elke avond speelde in een barokke balzaal te midden van een onstuitbare woekering van fantastische planten, gele rozen en witte magnolia's en smaragdgroene palmen die tot aan het dak groeiden – kortom Hotel Flashman, met zijn prachtige gouden koepel die toen al vol barsten zat, maar niettemin glom met de ergerlijke trots van zijn kortstondige, gedoemde roem; de koepel waaronder zich elke avond gelaarsde *Angrez* officieren in uniform en burgers in rok en krullerige dames met hongerige ogen verzamelden, die hier bijeenkwamen vanuit hun bungalows om te dansen en de illusie te delen dat ze kleurrijk waren – terwijl ze voornamelijk wit waren, of eigenlijk grijs, dankzij het funeste effect van die hardvochtige hitte op hun tere, door wolken gevoede huid, en ook dankzij hun gewoonte donkere bourgogne te drinken in de middagwaanzen van de zon, zonder enige consideratie met hun lever. De oude man hoorde de muziek van de imperialisten uit het gouden hotel komen, bezwangerd met de opgewektheid van wanhoop, en vervloekte het dromenhotel met luide, heldere stem.

‘Doe dat raam dicht,’ riep hij, ‘zodat ik niet hoeft te sterven met die herrie in mijn oren,’ en toen de oude dienaress Hashmat *bibi*

de luiken had dichtgetrokken ontspande hij een beetje, vergaarde de laatste restanten van zijn energie en veranderde de loop van zijn fatale, ijpende woordenstroom.

‘Kom snel.’ Hashmat bibi rende de kamer uit om de dochters van de oude man te roepen. ‘Uw vader-*ji* wenst zichzelf naar de duivel.’ Nadat de heer Shakil de buitenwereld had verworpen, had hij de razernij van zijn stervensmonoloog tegen zichzelf gekeerd en eeuwige vervloeking over zijn ziel afgeroepen. ‘God weet wat voor horzel hij in zijn kop heeft,’ riep Hashmat wanhopig, ‘maar hij gaat de verkeerde kant op.’

De weduwnaar had zijn kinderen opgevoed met de hulp van *parsi* minnen, christelijke *ayahs* en een ijzeren moraal die vooral islamitisch was, hoewel Chhunni altijd zei dat hij door de zon was gehard. De drie meisjes waren tot zijn sterfdag binnengehouden in dat labyrintische herenhuis; vrijwel ongeschoold zaten ze gevangen in de *zenana*-vleugel, waar ze elkaar vermaakten met het verzinnen van privé-talen, en met fantasieën over hoe een man eruit zou zien als hij ongekleed was, waarbij ze zich in hun prepuberale jaren bizarre genitaliën voorstelden zoals gaten in de borst waarin precies hun eigen tepels pasten, ‘want voor zover wij destijds wisten,’ herinnerden ze zich later verbaasd, ‘had bevruchting best via de borst kunnen gaan.’ Die eindeloze gevangenschap smeedde een nauwe band tussen de drie gezusters, die nooit helemaal verbroken zou worden. Ze brachten hun avonden door achter een raam dat was afgeschermd met een kunstig rasterwerk, keken naar de gouden koepel van het grote hotel en wiegden op de melodieën van raadselachtige dansmuziek... en er gaan geruchten dat ze tijdens de lusteloze slaperigheid van de middagen loom elkaars lichaam verkenden en ’s nachts duistere toverformules sponnen om het heengaan van hun vader te versnellen. Maar boze tongen zeggen zoveel, vooral over mooie vrouwen die ver van de ontblotende blikken van mannen leven. Al is het bijna zeker waar dat ze in die jaren, lang voor het baby-

schandaal, toen ze alle drie naar kinderen verlangden, met de abstracte passie van hun maagdelijkheid een geheim pact sloten om een drie-eenheid te blijven, voor eeuwig verbonden door de intimiteit van hun jeugd, ook als er kinderen kwamen: dat wil zeggen dat ze besloten de baby's te delen. Het smerige verhaal dat deze overeenkomst was geschreven en ondertekend met het vermengde menstruatiebloed van de geïsoleerde drie-eenheid, en vervolgens tot as verbrand om alleen in de kloostergangen van hun geheugen te worden bewaard, kan ik niet bewijzen of weerleggen.

Twintig jaar lang zouden ze maar één kind hebben. Zijn naam zou Omar Khayyam zijn.

Dit gebeurde allemaal in de veertiende eeuw. Ik gebruik de mohammedaanse tijdrekening natuurlijk: verbeeld u niet dat dit soort verhalen altijd heel lang geleden plaatsvindt. De tijd kan niet even makkelijk worden gehomogeniseerd als melk en in die contreien was tot voor kort de veertiende eeuw nog in volle gang.

Toen Hashmat bibi hun vertelde dat het laatste uur van hun vader had geslagen, gingen de gezusters bij hem op bezoek, gehuld in hun vrolijkste kleren. Ze troffen hem aan in de greep van een verstikkende vuist van schaamte, en hij eiste, in gebiedend en mistroostig naar adem snakken, dat God hem voor alle eeuwigheid naar een verlaten buitenpost van Jahannam, een grensstreek van de hel, zou verbannen. Daarna zweeg hij en Chhunni, de oudste dochter, stelde hem snel de enige vraag die de drie jonge vrouwen interesseerde: 'Vader, we worden nu heel rijk, toch?'

'Hoeren,' vervloekte de stervende man hen, 'reken daar maar niet op.'

De bodemloze zee van rijkdom waarop in ieders ogen het

familiekapitaal van Shakil dreef, bleek een dorre krater. De meedogenloze zon van zijn financiële wanbeheer (dat hij decennia lang met succes verborgen had gehouden achter zijn indrukwekkende patriarchale façade, zijn slechte humeur en de arrogante hoogmoed die het giftigste erfdeel voor zijn dochters was) had alle oceanen van geld drooggelegd, zodat Chhunni, Munnee en Bunny de hele rouwperiode lang bezig waren de schulden te vereffenen waarop de crediteuren de oude man tijdens zijn leven nooit hadden durven aanspreken, maar die nu pertinent zonder een seconde uitstel volledig afbetaald moesten worden (plus rente op rente). De meisjes kwamen uit hun levenslange afzondering tevoorschijn met een gelaatsuitdrukking van welgemanierde afkeer jegens de gieren die neerdaalden om zich te goeden aan het karkas van de grote ouderlijke verkwisting, en omdat ze waren opgevoed met het idee dat geld een van de twee onderwerpen is waarover niet met vreemden gesproken mag worden, deden ze afstand van hun vermogen zonder de moeite te nemen de documenten die de geldschieters hun voorlegden te lezen. Het uitgestrekte landgoed rond Q., dat ongeveer vijftig procent van de enige goede boomgaarden en vruchtbare landbouwgronden in die grotendeels schrale streek besloeg, ging uiteindelijk in zijn geheel verloren; de drie gezusters hadden alleen nog het onbeheersbaar eindeloze herenhuis, dat van onder tot boven was volgepropt met bezittingen, en waar nog een paar bedienden rondwaarden die weigerden te vertrekken, niet zozeer uit loyaliteit als wel vanuit de doodsangst van de levenslange gevangene voor de buitenwereld. En – misschien een universele gewoonte van aristocratisch opgevoede mensen – de gezusters reageerden op het nieuws van hun bankroet met het besluit een feest te geven.

In later jaren vertelden ze elkaar het verhaal van die beruchte gala-avond met een argeloze pret die hun weer de illusie gaf jong te zijn. 'Ik liet uitnodigingen drukken in het Cantt,' begon

Chhunni Shakil dan, naast haar gezusters op een oude houten schommelbank gezeten. Vrolijk giechelend om het oude avontuur ging ze verder: 'En wat voor uitnodigingen! Gebosseleerd met gouden letters, op kaarten zo stijf als planken. Een soort fluiten in het oog van het lot.'

'En ook in de gesloten ogen van onze dode vader,' voegde Munnee eraan toe. 'Hij zou het absoluut schaamteloos hebben gevonden, een gruwel, het bewijs dat het hem niet was gelukt ons zijn wil op te leggen.'

'Net zoals ons bankroet zijn falen op een ander vlak bewees,' ging Bunny verder.

Eerst dachten ze dat de schaamte van hun vader bij zijn sterven was voortgekomen uit het besef van het naderende faillissement. Maar later begonnen ze minder prozaïsche mogelijkheden te overwegen. 'Misschien zag hij op zijn sterfbed een visioen van de toekomst,' veronderstelde Chhunni.

'Goed,' zeiden haar zusters, 'dan is hij even ellendig gestorven als hij ons heeft laten leven.'

Het nieuws dat de zusters Shakil hun debuut maakten in de society, verspreidde zich snel door de stad. Op de langverwachte avond trok een leger muzikvirtuozen het oude huis binnen en voor het eerst in twintig jaar vulden driesnarige *dumbirs*, zevensnarige *saranda's*, rietfluiten en trommels dat puriteinse herenhuis met feestmuziek; regimenten bakkers en confiseurs en *snack-wallahs* marcheerden binnen met een arsenaal aan voedsel, ze hadden de toonbanken van de stad leeggehaald en vulden een gigantische kleurige *shamiana*-tent die op de centrale binnenhof was opgezet; de spiegeltjes waarmee de tentstof was bestikt weerkaatsten de glorieuze uitstalling. Het werd echter duidelijk dat het snobisme waarmee de vader de gezusters tot in het merg had doordrongen de gastenlijst noodlottig had besmet. De meeste gezeten burgers van Q. waren al dodelijk beledigd dat ze niet waardig werden geacht in het gezelschap te verkeren van de

drie luisterrijke dames, wier goudgerande uitnodigingen het gesprek van de dag waren. Nu werd de wandaad van omissie vervolmaakt door de wandaad van admisie, want er werd ontdekt dat de gezusters zich schuldig hadden gemaakt aan het toppunt van onbetamelijkheid: uitnodigingen die aan de deurmat van autochtone hoogwaardigen voorbij waren gegaan, hadden rechtstreeks hun weg gevonden naar het Angrez Cantonment en de balzaal van de dansende sahibs. Het van oudsher ontoegankelijke huis bleef verboden terrein voor de hele plaatselijke bevolking, op een enkeling na. Maar na het cocktailuur in Hotel Flashman kregen de gezusters bezoek van een menigte buitenlanders in uniform en avondtoilet. De imperialisten! – de grijsheidige sahibs en hun gehandschoende *begums!* – met schorre stemmen en glimmend van neerbuigendheid betraden ze de bespiegelde feesttent.

‘Er werd alcohol geserveerd.’ Bij het ophalen van die gruwelijke herinnering klapte de oude moeder Chhunni opgetogen in haar handen. Maar dat was het punt waar het herinneringen ophalen altijd stopte en de dames alle drie merkwaardig vaag werden, zodat ik de onwaarschijnlijkheden die in de duistere loop der jaren rond dat feest als paddenstoelen uit de grond zijn geschoten niet kan ontzenuwen.

Zou het echt zo zijn geweest dat de weinige niet-blanke gasten – plaatselijke *zamindars* en hun vrouwen, wier vroegere rijkdom bleekjes afstak tegen de Shakilmiljoenen – in een dichte kluit woede bijeenstonden en dreigende blikken naar de darterlende sahibs wierpen? Dat al die mensen vliegensvlug tegelijkertijd vertrokken, zonder brood te hebben gebroken of van de gastvrijheid te hebben genoten, en de gezusters overlieten aan de koloniale autoriteiten? Hoe waarschijnlijk is het dat de drie gezusters, met ogen die glansden van kohl en opwinding, in plechtig stilzwijgen van officier naar officier gingen, alsof ze hen taxeerden, alsof snorren werden gecontroleerd op glans en ka-

ken geschat op hoekigheid? En dat de Shakilmeisjes toen (volgens de legende) eendrachtig in hun handen klaptten en de musici opdracht gaven westerse dansmuziek te spelen, menuetten, walsen, foxtrots, polka's, gavottes, muziek die uit de verontwaardigde instrumenten van de virtuozen een noodlottig demonische klank kreeg?

De hele nacht, zeggen ze, ging het dansen door. Het schandaal van zo'n gebeurtenis zou de pas verweesde meisjes al tot paria's hebben gemaakt, maar het zou nog erger worden. Kort na het einde van het feest, nadat de beledigde virtuozen waren vertrokken en de bergen onopgegeten voedsel voor de zwerfhonden waren gegooid – want de gezusters stonden in hun grootsheid niet toe dat voedsel dat voor hun gelijken was bedoeld onder de armen zou worden verdeeld – ging in de bazaars van Q. het gerucht dat een van de neus-in-luchtmeisjes tijdens die wilde nacht in gezegende staat was geraakt.

O, schade, o schande, o schaamte, foei!

Maar als de gezusters Shakil al gebukt gingen onder enig gevoel van schaamte, dan lieten ze dat niet blijken. In plaats daarvan stuurden ze Hashmat bibi, een van de bedienden die geweigerd hadden te vertrekken, naar Q., waar ze de beste klusjesman van de stad inhuurde, een *mistri* Yakoob Balloch, en ook het grootste geïmporteerde hangslot kocht dat te vinden was, bij IJzerwarenwinkel Zo Het God Behaagt. Het hangslot was zo groot en zwaar dat Hashmat bibi het naar huis moest laten brengen op de rug van een huurezel. Toen de eigenaar aan de dienaar vroeg: 'Waar hebben je begums zo'n stop-slot nu voor nodig? De invasie is al geweest,' antwoordde Hashmat, met schele ogen om meer indruk te maken: 'Mogen je kleinzoons plassen op je armoelijersgraf.'

De ingehuurd klusjesman, *mistri* Yakoob, was zo onder de indruk van de meedogenloze kalmte van het voorwereldlijke besje, dat hij gewillig onder haar supervisie werkte zonder com-

mentaar te durven leveren. Ze liet hem aan de buitenkant van het huis een vreemde lift, of dommekracht, bouwen, groot genoeg voor drie volwassenen, om voorwerpen via een systeem van gemotoriseerde katrollen van de straat naar de bovenverdiepingen te vervoeren, of vice versa. Hashmat bibi benadrukte dat het hele toestel zo geconstrueerd moest zijn dat het bediend kon worden zonder dat de bewoners zich ooit aan een raam hoefden te vertonen – er mocht nog geen pink te ontwaren zijn. Toen noemde ze een hele lijst ongebruikelijke veiligheidsinstellingen die hij in het bizarre mechanisme moest aanbrengen. ‘Maak hier een veerontspanner,’ beval ze, ‘die vanuit het huis bediend kan worden. Als hij wordt overgehaald, moet de hele bodem van de lift er zomaaropeens uitvallen. Breng hier en daar en daar geheime panelen aan waaruit vlijmscherpe stiletto’s van vijfenveertig centimeter lang kunnen schieten. Mijn dames moeten verdedigd worden tegen indringers.’

De dommekracht bevatte dus vele vreselijke geheimen. De mistri voltooide zijn werk zonder ooit een glimp te hebben opgevangen van een van de drie gezusters Shakil, maar toen hij een paar weken later stierf, rollend door een greppel met zijn handen om zijn buik en bloed spuwend op de aarde, werd er gefluisterd dat die schaamteloze vrouwen hem vergiftigd hadden om verzekerd te zijn van zijn stilzwijgen over zijn laatste en hoogst geheimzinnige opdracht. Eerlijkheidshalve moeten we hierbij aantekenen dat het medische bewijs in dit geval tegen deze voorstelling van zaken pleit. Yakoob Balloch, die al enige tijd aan pijnaanvallen rond zijn blindedarm leed, stierf bijna zeker door natuurlijke oorzaken, en zijn doodskrampen werden niet veroorzaakt door spookachtige giften van de vermeend moordzuchtige gezusters, maar door een echt fatale banale buikvliesontsteking. Of iets in die trant.

De dag kwam dat men de drie overgebleven mannelijke bedienden van de gezusters Shakil de enorme voordeuren van

massief teak en koper zag dichtduwen. Vlak voordat die poorten van eenzaamheid zich voor de gezusters sloten, om meer dan een halve eeuw ongeopend te blijven, ving het kluitje nieuwsgierige omwonenden buiten een glimp op van een kruiwagen waarop dof het overmaatse hangslot van hun isolement glansde. En toen de deuren dicht waren, verkondigden de geluiden van het grote slot dat op zijn plek werd gesjord en van de sleutel die werd omgedraaid het begin van de vreemde opsluiting van de scandaleuze dames én hun bedienden.

Later bleek dat Hashmat bibi tijdens haar laatste bezoek aan de stad een aantal verzegelde enveloppen met gedetailleerde instructies had achtergelaten bij de meest vooraanstaande plaatselijke leveranciers van goederen en diensten, zodat naderhand, op bepaalde dagen en vaste uren, de gewenste wasvrouw, kleermaker, schoenmaker, evenals de uitverkoren verkopers van vlees, fruit, fournituren, bloemen, schrijfbenodigdheden, groente, peulen, boeken, drankjes zonder prik, drankjes met prik, buitenlandse tijdschriften, kranten, crèmes, parfums, kohl, stroken eucalyptusbast om de tanden te reinigen, specerijen, stijfsel, zeep, keukengerei, schilderijlijsten, speelkaarten en snaren voor muziekinstrumenten, zich aan de voet van de laatste constructie van mistri Yakoob aandienden. Ze lieten gecodeerde fluitjes horen en dan daalde de dommekracht met geschreven instructies zoemend naar straatniveau. Op die manier slaagden de dames Shakil erin om eens en voor altijd van de wereld te verdwijnen, uit vrije wil terugkerend naar dat kluizenaarsbestaan waarvan ze na de dood van hun vader heel kort het einde hadden geproefd. En de maatregelen waren zo hooghartig dat hun isolement geen daad van berouw maar van trots leek.

Er dient zich een heikele vraag aan: waar betaalden ze dit allemaal van?

Met enige plaatsvervangende gêne, en louter om te laten zien dat onderhavige auteur, die al gedwongen was veel vragen onbe-

antwoord en ambigu te laten, in staat is duidelijke antwoorden te geven als het absoluut noodzakelijk is, onthul ik dat Hashmat bibi de laatste verzegelde envelop afleverde bij de minst respectabele firma van de stad, waar de Koranische beperkingen op woeker niet werden nageleefd, waar de planken en kasten kreunden onder het gewicht van de opgestapelde restanten van ontelbare geschiedenissen van verval... ach, sterf de moord. Om het recht voor z'n raap te zeggen: ze ging naar de lommerd. En hij, de pandjesbaas, de leeftijdloze, broodmagere, Chalaak sahib met zijn onschuldige grote ogen, vervoegde zich daarna ook bij de dommekracht (onder de beschutting van de nacht, zoals was opgedragen) om de waarde van voorwerpen die hij daar vond te taxeren en handje contantje geld naar boven, naar het hart van het stille huis te sturen, voor een totaal van achttien komma vijf procent van de geschatte marktwaarde van de onherroepelijk verpande schatten. De drie moeders van de binnenkort te verwachten Omar Khayyam Shakil gebruikten het verleden, hun enige overgebleven kapitaal, als middel om de toekomst aan te schaffen.

Maar wie was er zwanger?

Chhunni, de oudste, of Munnee-in-het-midden, of 'kleine' Bunny, de benjamin van de drie? Niemand is er ooit achter gekomen, zelfs niet het kind dat geboren werd. Ze sloten de gelederen, hermetisch en met minutieuze aandacht voor details. Stel u voor: ze lieten de bedienden een eed van trouw zweren op het Boek. De bedienden volgden hen in hun zelfverkozen gevangenschap en verlieten het huis uitsluitend met de voeten vooruit, gewikkeld in witte lijkwaden en natuurlijk via de route die Yakoob Balloch had geconstrueerd. Tijdens de hele zwangerschap werd er geen dokter naar het huis geroepen. En naarmate de zwangerschap vorderde, zouden de gezusters, die begrepen dat niet-bewaarde geheimen altijd weten te ontsnappen, onder een deur, door een sleutelgat of een open raam, tot ieder-

een alles weet en niemand weet hoe... zouden de gezusters, herhaal ik, een unieke, hartstochtelijke solidariteit, hun opmerkelijkste eigenschap, aan de dag leggen door – in het geval van twee van hen – de hele reeks symptomen te veinzen die de derde gedwongen was te vertonen.

Hoewel Chhunyi en Bunny vijf jaar in leeftijd verschilden, begonnen de gezusters rond deze tijd, dankzij hun identieke kleding en door de onbegrijpelijke uitwerking van hun ongewone, zelfverkozen leven, zoveel op elkaar te lijken dat zelfs de bedienden zich wel eens vergisten. Ik heb ze als schoonheden beschreven, al waren ze niet het type met een rond gezichtje en amandelvormige ogen waar dichters in die contreien dol op zijn, maar waren ze vrij krachtig van kin, stevig gebouwd, doelgericht stappend, vrouwen met een bijna benauwend charisma. Nu begonnen ze alle drie tegelijkertijd rond taille en borsten uit te dijen; als er een 's ochtends misselijk was, begonnen de andere twee in zo'n volmaakt gesynchroniseerde harmonie te spugen dat onmogelijk te zeggen viel welke maag zich het eerst had omgekeerd. Tegen het einde van de zwangerschap waren hun baarmoeders evenveel gezwollen. Het is natuurlijk mogelijk dat het allemaal werd bewerkstelligd met behulp van fysieke trucs, kussens en vulsel en zelfs flauwte-opwekkende dampen, maar ik ben er heilig van overtuigd dat zo'n analyse de liefde tussen de gezusters ernstig tekortdoet. Hoe onwaarschijnlijk ook, biologisch gezien, ik ben bereid te zweren dat ze zo van ganser harte het moederschap van hun medezuster wilden delen – de openbare schande van onwettige conceptie wilden veranderen in de privé-triomf van de verlangde groepsbaby – dat, kortom, de echte zwangerschap werd begeleid door tweelingzwangerschappen, terwijl hun simultane gedrag op de werking van een soort gemeenschappelijke geest duidt.

Ze sliepen in dezelfde kamer. Ze hunkerden op hetzelfde moment naar dezelfde dingen – marsepein, jasmijnblaadjes, pijn-

boompitten, modder, hun metabolisme ging parallel lopen. Ze wogen evenveel, waren op hetzelfde moment uitgeput en werden elke ochtend samen wakker, alsof iemand een bel had geluid. Ze voelden identieke pijn; in drie baarmoeders schopten en draaiden één baby en zijn twee spiegelschimmen met de precisie van een goedgetrainde dansgroep... en omdat ze identiek leden, hadden ze alle drie – zover durf ik wel te gaan – het volste recht om als gemeenschappelijke moeder van het komende kind te worden beschouwd. En toen het voor een van hen – ik ga niet eens raden naar de naam – zover was, zag niemand anders bij wie het water brak, of wier hand een slaapkamerdeur van binnen afsloot. Geen ogen van buiten waren getuige van de drie bevelingen, twee schijn en één echt, of het moment dat de lege ballonnen inzakten, terwijl tussen een derde stel dijen, als in een steegje, het onwettige kind verscheen; of toen handen Omar Khayyam Shakil bij de enkels optilden, op zijn kop hielden en hem op zijn rug sloegen.

Onze held, Omar Khayyam, haalde voor het eerst adem in dat onwaarschijnlijke herenhuis dat veel te groot was om de kamers te kunnen tellen, deed zijn ogen open en zag, ondersteboven door een open raam, de ijzingwekkende pieken van de Onmogelijke Bergen aan de horizon. Een – maar welke? – van zijn drie moeders had hem bij de enkels opgetild, had de eerste adem in zijn longen gestompt... tot de baby, nog steeds naar de omgekeerde toppen starend, begon te krijsen.

Toen Hashmat bibi een sleutel in de deur hoorde omdraaien en verlegen de kamer binnenkwam met eten en drinken, schone lakens, sponzen, zeep en handdoeken, trof ze de drie gezusters samen in het enorme bed, hetzelfde bed waarin hun vader gestorven was, een gigantisch mahoniehouten hemelbed met gebeeldhouwde slangen die om de stijlen omhoog kronkelden naar de brokaten Hof van Eden van het baldakijn. Ze hadden alle drie de blozende blik van grootogige vreugde waar moeders het pa-

tent op hebben, en de baby ging van borst naar borst en geen van de zes was droog.

De jonge Omar Khayyam kwam er geleidelijk achter dat er bepaalde onregelmatigheden rond zijn geboorte waren geweest, vooraf en achteraf. Het voor is al besproken, en nu wat het achter betreft.

‘Ik heb pertinent geweigerd,’ vertelde zijn oudste moeder Chhunni hem op zijn zevende verjaardag, ‘de naam van God in je oor te fluisteren.’

Op zijn achtste verjaardag bekende midden-Munnee: ‘Er was geen sprake van dat ze je kaal mochten scheren. Je kwam met zulk prachtig gitzwart haar, niemand die het onder mijn neus mocht afknippen, o nee!’

Precies een jaar later zette zijn jongste moeder een streng gezicht op: ‘Voor geen goud,’ meldde Bunny, ‘zou ik hebben toegestaan dat de voorhuid werd verwijderd. Wat is dat voor een idee? Het is geen bananenschil.’

Omar Khayyam Shakil begon aan zijn leven zonder het profijt van verminking, kaalscheren of goddelijke goedkeuring. Veel mensen zouden dat als een handicap beschouwen.

Geboren in een sterfbed waaromheen (naast gordijnen en een klamboe) het spookbeeld van een grootvader hing die zichzelf tijdens zijn overlijden naar de buitenste kringen van de hel had verwenst; het eerste wat hij zag het schouwspel van een rij ondersteboven bergen... Omar Khayyam Shakil leed vanaf zijn vroegste dagen aan een gevoel van inversie, een wereld op zijn kop. En aan iets ergers: de angst dat hij op de rand van de wereld leefde, zo dicht erbij dat hij er elk moment af kon vallen. Door een oude telescoop inspecteerde het kind Omar Khayyam vanuit de ramen op de bovenverdieping van het huis de leegte van het landschap rond Q., waardoor hij ervan overtuigd raakte dat

hij dicht bij de uiterste Rand van Dingen woonde, en dat achter de Onmogelijke Bergen aan de horizon het grote niets moest liggen, waar hij sinds enige tijd in zijn nachtmerries met eentonige regelmaat in tuimelde. Het meest angstaanjagende aspect van die dromen was het slaapgevoel dat zijn duik in de leegte op de een of andere manier terecht was, dat hij niet beter verdiende... hij werd wakker, verstrikt in de klamboe, overvloedig zwetend en zelfs gillend als hij besepte dat zijn dromen hem vertelden dat hij er niet toe deed. Hij werd niet blij van dat nieuws.

Zo kwam het dat Omar Khayyam in die halfgevormde jaren de nooit herroepen beslissing nam zijn slaaptijd in te korten, een levenslange inspanning waardoor hij tegen het einde, tegen de tijd dat zijn vrouw in rook opging – maar nee, eindes mogen niet voorafgaan aan beginnen en middens, ook al hebben recente wetenschappelijke experimenten aangetoond dat de tijd er binnen bepaalde gesloten systemen, onder extreme druk, toe gebracht kan worden achteruit te gaan, zodat gevolgen voorafgaan aan hun oorzaken; dat is precies het soort nutteloze nieuwigheden waar verhalenvertellers helemaal geen aandacht aan moeten besteden, daar ligt waanzin op de loer! – genoeg had aan een hazenslaapje van nog geen uur om verfrist wakker te worden. Hij was nog zo jong toen hij het verrassend volwassen besluit nam te ontsnappen uit de onaangename werkelijkheid van dromen naar de iets draaglijkere illusies van zijn dagelijkse wakkere leven! ‘Vleermuisje,’ noemden zijn drie moeders hem goedmoedig toen ze hoorden van zijn nachtelijk gefladder door de onuitputtelijke kamers van hun huis, met een donkergrijze chador klapperend om zijn schouders ter bescherming tegen de kou van de winternachten; maar of hij opgroeide tot kruisvaarder met cape of tot bloedzuiger met mantel, tot Batman of Dracula, laat ik aan de lezer over.

(Zijn vrouw, de oudste dochter van generaal Raza Hyder, sliep ook nauwelijks, maar de slapeloosheid van Omar Khayyam is

niet te vergelijken met de hare, want terwijl de zijne vrijwillig was, lag zij, gekke Sufiya Zinobia, in bed haar oogleden dicht te knijpen met haar duimen en wijsvingers, alsof ze het bewustzijn door haar wimpers kon uitdrijven, als stofjes of tranen. En ze brandde, ze zengde, in de geboortekamer van haar man, de sterfkamer van zijn grootvader, naast dat bed van slangen en paradijs... hel en verdoemenis over die ongehoorzame tijd! Ik wens deze sterfscène onmiddellijk terug in de coulissen: hocus pocus pilatus pas!)

Tegen zijn tiende was de jonge Omar al dankbaar voor de afzonderende, beschermende aanwezigheid van de bergen aan de westelijke en zuidelijke einder. De Onmogelijke Bergen: u zult die naam niet in uw atlassen vinden, hoe groot de schaal ook is. Maar geografen hebben hun beperkingen; de jonge Omar Khayyam, die verliefd was geworden op een wonderbaarlijk glimmende koperen telescoop, opgeduikeld van onder de woeste overvloed aan voorwerpen waarmee zijn huis was gevuld, was zich er altijd van bewust dat geen van de siliciumwezens of gasmonsters of andere bewoners van de sterren van de Melkweg die elke nacht boven zijn hoofd zweefden, ooit zijn huis zou hebben herkend aan de namen in zijn beduimelde sterrenkaarten. ‘We hadden onze redenen,’ zei hij zijn hele leven lang, ‘voor de naam die we aan onze eigen bergketen gaven.’

De spleetogige, bikkelharte leden van de stammen die in de bergen woonden en zich soms in de straten van Q. vertoonden (de zachtere stadsbewoners staken de straat over om hun bergstammenstank en botsende onbeleefde schouders te ontwijken), noemden de bergketen ook wel ‘het dak van het paradijs’. De bergen, eigenlijk de hele streek inclusief Q., hadden van tijd tot tijd te lijden onder aardbevingen; het was een instabiele zone en de bergbewoners geloofden dat de bevingen werden veroorzaakt door engelen die uit scheuren in de rotsen omhoogkwamen. Lang voordat zijn eigen broer zag hoe een gevleugelde, goud-

glanzende man vanaf een dak naar hem keek, wist Omar Khayyam Shakil al van de plausibele theorie dat het paradijs niet in de hemel maar onder zijn eigen voeten lag, zodat de bewegingen van de aarde het bewijs waren van de belangstelling van de engelen voor het onderzoeken van wereldse zaken. De vorm van de bergketen veranderde voortdurend onder de druk van de engelen. Uit de kreukelige okergele hellingen rees een oneindig aantal gelede pilaarvormige formaties op, met geologische lagen die zo scherp afgebakend waren dat de titanenzuilen leken te zijn opgericht door kolossen die bedreven waren in steenhouwen... ook die goddelijke droomtempels verrezen en vielen met het komen en gaan van de engelen.

Hel boven, paradijs beneden; ik ben even stil blijven staan bij deze beschrijving van de instabiele woestenij waarin Omar Khayyam geboren werd, om de stelling kracht bij te zetten dat hij opgroeide tussen dubbele eeuwige werkelijkheden die in zijn ervaring precies het omgekeerde waren van de traditionele orde; dat zulke kopstanden gevolgen hebben die moeilijker te meten zijn dan aardbevingen, want welke uitvinder heeft het patent op een seismograaf van de ziel?; en dat hun aanwezigheid voor de onbesneden, ontoegefluisterde, ongeschoren Omar Khayyam het gevoel dat hij uitzonderlijk was versterkte.

Maar ik ben inmiddels lang genoeg buiten geweest en moet mijn verhaal uit de zon halen voordat het getroffen wordt door luchtspiegelingen of een zonnesteek. Achteraf, aan het andere uiteinde van zijn leven (de toekomst laat zich kennelijk niet aan banden leggen en wil almaar terugslippen naar het verleden), toen zijn naam in alle kranten verscheen vanwege het schandaal van de hoofdloze moorden, deed douaniersdochter Farah Rodrigues haar lippen van elkaar en liet het verhaal ontsnappen over de dag waarop de puber Omar Khayyam, toen al een dikke jongen bij wie op navelhoogte een knoepje ontbrak, haar had begeleid naar de standplaats van haar vader aan de landsgrens, zes-

tig kilometer ten westen van Q. Ze zat in een illegaal drankhol en praatte tegen niemand in het bijzonder, met een gekakel als versplinterd glas waarin haar voorheen kristalheldere lach door toedoen van de woestijnlucht was veranderd. ‘Ongelooflijk, ik zweer het,’ mijmerde ze, ‘we kwamen daar aan in de jeep en opeens kwam er een wolk omlaag die op de grond ging liggen, precies langs de grens, alsof hij er niet over kon zonder visum, en die Shakil was zo bang dat hij buiten westen raakte, hij werd duizelig en viel flauw, hoewel hij met beide voeten op vaste grond stond.’

Zelfs in de dagen dat hij hoog in aanzien stond, zelfs toen hij trouwde met Hyders dochter, zelfs nadat Raza Hyder president was geworden, werd Omar Khayyam Shakil soms geplaagd door die onwaarschijnlijke duizeling, door het gevoel een schepsel van de rand te zijn: een perifere man. In de tijd dat hij zoop en een dronkemansvriendschap onderhield met Iskander Harappa, miljonair en playboy, radicaal denker, premier en uiteindelijk wonderdoenend lijk, beschreef een ladderzatte Omar Khayyam zichzelf eens aan Isky. ‘Hier voor je staat een kerel die niet eens de held van zijn eigen leven is,’ bekende hij, ‘een man die geboren en getogen is in een staat van vervreemding. Erfelijkheid telt, denkjeniet?’

‘Dat is een deprimerend idee,’ antwoordde Iskander Harappa.

Omar Khayyam Shakil werd door niet minder dan drie moeders grootgebracht, met geen enkele vader in zicht, een mysterie dat later, toen Omar al twintig was, nog werd vergroot door de geboorte van een jonger broertje dat eveneens door alle drie de vrouwelijke ouders werd opgeëist en wiens conceptie niet minder onbevlekt leek te zijn geweest. Even verontrustend voor de opgroeiende jongen was zijn eerste ervaring met verliefdheid, toen hij met waggelende en verhitte vastberadenheid zijn zinnen had gezet op de sensueel ongenaakbare figuur van een zekere Fa-

rah de pars (meisjesnaam Zoroaster), een tijdverdrijf dat bij alle plaatselijke jongens, met uitzondering van zijn aartsgeïsoleerde zelf, bekendstond als: 'Flirten met het Noodlot'.

Duizelig, perifeer, ondersteboven, smoorverliefd, slapeloos, dromer, dik: wat is dat voor held?